

Ungarske enheder i Danmark 1944-45 - Jernbanebevogtning m.v.

1. Indledning

Som svar på mit indlæg i debatforummet på Chakotens hjemmeside var Kurt Hansen (kurt@towle.dk) venlig at komme med en henvisning til en beslutning i Søllerød Kommunes Teknik- og Miljøudvalg den 29. maj 2001. Det følgende er blandt andet resultatet af en undersøgelse af dette spor.

2. Jernbanebevogtning

I bogen [1\)](#) *Søllerød i sort og hvidt* udgivet af Søllerød Museum i samarbejde med 5. maj Komiteen, 1995, ISBN 87-88792-15-3, skriver Jens Brun på siderne 129 til 132 blandt andet følgende:

Bevogtning af strækningen Lyngby - Birkerød

"Ungarn deltog fra 1941 på tyskernes side i krigen. Det var derfor, at den 6. ungarske bataljon på cirka 900 mand i eftersommeren 1944 ankom til Høveltejren.

*Ungarske tropper på Nordbanen,
nord for Holte Station.*

Søllerød Museum (Journalnr. 2000/27-106)

Mandskabet bestod fortrinsvis af ganske unge soldater, der skulle uddannes for derpå at sendes til Østfronten. Til ungarernes held stolede tyskerne ikke på dem. Derfor blev de i stedet for kommanderet til jernbanebevogtning på strækningen mellem Lyngby og Birkerød for at forhindre sabotage.

Når de ungarske soldater skulle på vagt, fik de kun udleveret et par patroner pr. mand og om natten blev deres kvarter bevogtet af tyske soldater.

Områdets befolkning var venligt stemt over for de evigt sultne ungarere. Elever på Holte Gymnasium gav deres madpakker til dem.

Ja, der er også et eksempel på, at et par pæne unge mennesker fik "organiseret" en karabin i bytte for en spegepølse.

Helt ufarlige var ungarerne dog ikke. Således blev en ung pige dræbt på vej hjem fra et biografbesøg i Holte. Hun undlod at parere ordre, da hun blev anråbt af en ungarsk patrulje.

Det fremgik efterhånden, at ungarerne ikke var helt uvillige til at tage kampen op mod tyskerne, når "Det tredje Rige" brød sammen. Der blev ført hemmelige forhandlinger mellem den ungarske kommandant og Birkerød Distrikt. Resultatet blev, at ungarerne skulle stille sig under modstandsbevægelsens kommando med særlige opgaver at nedkæmpe de tyske styrker i Høvelte området, hvis der opstod kamp i forbindelse med en tysk kapitulation. Heldigvis blev det aldrig til virkelighed.

*Ungarske tropper på Nordbanen,
nord for Holte Station.*
Søllerød Museum (Journalnr. 2000/27-107)

Ungarerne i Holte var genstand for en del opmærksomhed i den illegale presse i tiden op til befrielsen. "Information" nr. 454, den 12. april 1945, kunne således meddele, at en "del af de ungarere, som tyskerne har sat på vagt ved jernbanesporene i Nordsjælland, har ingen patroner i deres geværer."

Det blev de gode ungarere åbenbart lidt sure over, for ugen efter kunne "Information" nr. 458, den 17. april 1945, oplyse, at de ungarske tropper volder værnemagten mange kvaler. Senest havde ungarerne på en fredelig lørdag aften foranstaltet "et kæmpemæssigt drikkeri" i deres kvarterer i Holte. Det resulterede i, "at de alle som en nedlagde våbnene og erklærede, at nu ville de ikke mere."

Derefter måtte der indkaldes forstærkning af tyske polititropper.

Man forstår, at disse ungarere på trods af drømmen om en genoplivning ad det gamle Østrig-Ungarn fra før verden gik af lave, næppe var særligt loyale over for den tyske værnemagt efter kapitulationen. Frem til ungarerne hjemsendelse den 18. maj var de derimod til stor hjælp for Birkerød kommandoen ved oprydning efter tyskerne."

Illustrationer

Bogen indeholder fire fotografier, som er relevante for beretningen om de ungarske soldater i Søllerød. De tre af billederne findes på Byhistorisk Arkiv - Søllerød Kommune, mens det fjerde stammer fra Museet for Danmarks Frihedskamp.

Fotografierne på Byhistorisk Arkiv, som er gengivet her, er måske ikke af den allerbedste kvalitet, men de er der dog. Fotografierne findes endvidere på arkivets hjemmeside, hvorfra jeg har hentet dem. Det er muligt at købe fotografierne i kontaktaftryk eller digital kopi, men henset til kvalitet og motiver har jeg valgt at nøjes med de udgaver i lav opløsning, som findes på arkivets hjemmeside.

*Ungarske tropper på Nordbanen,
nord for Holte Station ved viadukten over
Dronninggårds Alle.
Søllerød Museum (Journalnr. 2000/27-108)*

Soldaterne bevæger sig i retning af Holte station, som skimtes i baggrunden.

Det anes knap på gengivelsen, men soldaterne bevæger sig i to kolonner - en på hver side af sporene. I venstre side går en styrke på omkring 30 soldater; i højre side en mindre styrke på godt 15 mand.

Det fjerde billede i bogen (fra Frihedsmuseet), som dog ikke er gengivet her, viser to ungarske soldater på den vestligste perron på Holte Station.

Soldaterne, der er iført hue og kappe, går hen ad perronen, med ryggen til fotografen. Den venstre af soldaterne bærer et gevær over skulderen.

3. "Våbentyveri"

Forfatteren Thorkild Hansen beskriver i første bind af sine dagbogsoptegninger *De søde Piger - Dagbog 1943-47*, Gyldendal, København 1974, hvorledes han i april 1945 kommer i kontakt med en af de ungarske soldater, der bevogter jernbanelinien.

De to unge mænd er ikke sprogligt i stand til at forstå hinanden, men ved hjælp af tegn og fagter opnås en fælles forståelse af, at soldaten gerne vil skille sig af med sin pistol for en pris af 100 cigaretter. Cigaretterne tilvejebringes af Modstandsbevægelsen, som samtidig arrangerer et passende "hold-up", så den ungarske soldat har en troværdig forklaring at give til sine foresatte.

Det var således ikke bare spegepølser, der kunne fungere som valuta!

4. Den ungarske bataljon

I manuskriptet [2](#)) *Garderkasernen i Høvelte - udkast til domicilbeskrivelse* af 18. november 2002 skriver Jesper Gram-Andersen, som er leder af Livgardens Historiske Samling, blandt andet følgende:

6. ungarske bataljon 1945

"Den 2. februar 1945 kom 6. ungarske bataljon til Danmark og blev indkvarteret i Høveltelejren, hvor der var en tysk bevogtningsstyrke.

Den ungarske bataljon bestod af stab og fire kompagnier, hvoraf 20., 22. og 23. samt staben lå i Høvelte, mens 21. Kompagni blev udlagt i Jægersprislejren.

De ungarske enheder i tysk tjeneste var i 1945 fordelt på Sjælland og Fyn.

Et kompagni indkvarteret på Livgardens Kaserne i København begik i øvrigt mytteri søndag den 22. april 1945, da deres tyske foresatte meddelte, at de skulle afgå til Østfronten [3](#)).

De ungarske soldater var mere eller mindre frivillige i tysk tjeneste og fik til opgave at bevogte jernbanestrækningen Lyngby - Birkerød.

De kom tidligt i forbindelse med modstandsbevægelsens Kommando Birkerød under Sjællandsledelsen og senere med repræsentanter for "Den lille Generalstab". Det blev aftalt, at den ungarske bataljon på visse betingelser skulle bemægtige sig Høveltelejren og derefter være rede til, sammen med danske modstandsstyrker, at angribe den tyske styrke i Sandholmlejren [4](#)). Planen kom ikke til udførelse på grund af den tyske militære overgivelse 4-5. maj 1945.

Ved krigens slutning blev de ungarske soldater med kvinder og børn overført til Sandholmlejren. Der oprettedes også flygtningelejr på Høveltegård efter krigen [5](#)). På østsiden af banestrækningen i Frederikslund Skov findes et - to træer med en religiøs-national inskription på ungarsk [6](#)).

5. Det ungarske træ

Af Dagsorden med vedtagelser fra Teknik- og Miljøudvalget i Søllerød Kommune, Møde nr. 6, den 29. maj 2001 fremgår følgende :

7. Oplysningsskilt ved det "ungarske" træ i Frederikslund Skov.

På skråningen mod jernbanen står en bøg af stor kulturhistorisk værdi. I barken har ungarske soldater indridset deres våbenskjold, samt en slags trossætning. Det sket i 1944, da de gik jernbanevagt på Nordbanen. Dette minde om besættelsen ønsker Søllerød Kommune at formidle til borgerne ved at opsætte et oplysningsskilt, der fortæller den spændende historie, hvor enkelte holteborgere måtte lade livet. Der eksisterer gamle fotografier af de ungarske soldater, som kan illustrere historien på skiltet. Skoven har matr.nr. 1aea, Dronninggård og ejes af Kommunen. Pris ca. 20.000 kr.

En venlige herre, ved navn Mogens, som ekspederede mig ved et besøg på Byhistorisk Arkiv - Søllerød Kommune, viste mig en fotokopi af et billede af inskriptionerne - det originale billede var midlertidigt udlånt til Søllerød Museum.

Mogens fortalte videre, at der i forbindelse med kommunens planer om at opsætte skiltet havde været en del eftersøgning af det pågældende træ.

I bogen Søllerød i sort og hvidt er der gengivet et billede af et træ med et indridset ungarsk våbenskjold og en tekst der oversat lyder "Jeg tror på en gud; Jeg tror på et fædreland; Jeg tror ...". Teksten til billedet lyder videre: *På jernbaneskråningen i Frederikslund Skov stod der, indtil for nogle år siden, et par træer, hvorpå nogle ungarene havde ridset nationale symboler og sentenser.*

Under en foreløbig rekognoscering i terrænet lykkedes det mig ikke at finde det pågældende træ/træer. Selvom Frederikslund Skov måske ikke hører til de største skove i landet, så er der mange træer!

En efterfølgende kontakt til Jens Hallin på Søllerød Museum gav mig netop de præcise informationer, der gjorde mig i stand til at finde de to ungarske træer i Frederikslund Skov - for det viste sig, at der var tale om ikke et, men to træer. Jens Hallin har stået for museets undersøgelser i forbindelse med kommunens plan om skiltet samt leveret de nødvendige billeder og forklaringer.

Således udrustet med de nødvendige informationer, så var det i anden omgang en let sag at finde træerne.

5.1. Geografien

Kortskitsen viser træernes placering i området.

P'et markerer en lille parkeringsplads; umiddelbart nord herfor ligger to spejderhytter.

Træ nr. 1

Følg skovstien (stiplet linie) mod syd, cirka 70 skridt. Umiddelbart før en lille nåletræsbeplantning (lærk) og inden grøften (tyk sort linie), drejes mod vest i retning jernbanesporene. Cirka 60 skridt inde i terrænet står Træ nr. 1. Jeg har benævnt træet således, fordi udskæringerne er de tydeligste og flotteste. Udskæringerne findes på træets nordside.

Træ nr. 2

Følg den asfalterede sti mod vest, cirka 60 skridt. Hvor stien knækker løber en grøft. 20 skridt inde i terrænet, på nordsiden af grøften står Træ nr. 2. Udskæringerne findes på træets sydside.

Det er også muligt at følge en lille sti, der løber langs jernbanen, fra Træ nr. 1 til Træ nr. 2.

5.2. Træ nr. 1

Våbenskjoldene, der er brugt i udkæringerne, er det ungarske rigsvåben med den karakteristiske Sankt Stefans krone med det "skæve" kors. Rigsvåbnet bruges stadig den dag i dag.

Illustrationen er hentet fra <http://www.honvedelem.hu>, der er det ungarske forsvarsministeriums hjemmeside.

Teksten på den højre af udkæringerne stammer - efter hvad Jens Hallin har oplyst mig - fra en ungarsk bøn fra tiden efter Første Verdenskrig.

Teksten lyder "Jeg tror på en gud! Jeg tror på et fædreland! Jeg tror på Stor-ungarns genopståen!"

Læs mere om Sankt Stefans kronen her: <http://historicaltextarchive.com/sections.php?op=viewarticle&artid=262>.

5.3. Træ nr. 2

Inskriptionerne på Træ nr. 2 er straks noget mere utydelige, og jeg kender ikke betydningen. Man aner dog Sankt Stefans kronen; det er også værd at bemærke, at der er anvendt et romertal VI, som måske kan henføres til nummeret på den bataljon, som stod for jernbanebevogtningen. Om sidstnævnte er ude på gætteriets overdrev, er svært at sige, måske meningen er en helt anden?

5.4 Til slut om "skovturen"

Tilbage står blot at sige tak til Jens Hallin fra Søllerød Museum for den hjælp han har ydet mig i sagen, samt ikke mindst til Kurt Hansen, som først henledte min opmærksomhed på sagen.

Endelig kan det konstateres, at Søllerød Kommune endnu ikke (pr. 15. marts 2003) har opsat skiltet. Når det sker, så bliver det nok lettere at se træerne for bar skov ... ;-)

6. Afsluttende bemærkninger

Bortset fra, at kilderne ikke er helt enige om, hvornår den ungarske bataljon kom til Danmark, så stemmer historierne rimeligt overens.

Kurt Hansen med flere har også henledt min opmærksomhed på det ungarske kompagnis mytteri på Livgardens Kaserne. Situationen udviklede sig til skudkamp mellem tyske og ungarske soldater, hvorunder nogle civile borgere blev dræbt. Ungarerne blev trængt væk fra kasernen til Ørstedsparken - eller måske mere sandsynligt Botanisk Have - hvor de til sidst måtte overgive sig. Efter sigende skulle der stadig være spor efter skudkampen på Den tysk reformerte Kirke i Gothersgade (over for Livgardens Kaserne).

Jeg planlægger en kontakt til og et besøg på Livgardens Historiske Samling for at undersøge denne del af historien nærmere.

Billedet stammer fra *bogen Fem aar - Besættelsen i billeder*, 2. udgave, Berlingske Forlag, København 1955.

Billedteksten lyder:

Købmandsskolen på Nørrevold er i de sidste dage blevet fuldstændig afspærret med pigtrådshegn. Her holder en af de beslaglagte Tuborg vogne foran skolen.

Soldaterne på lastvognen er ungare. Måske deres noget nedslåede attitude kan antyde, at de skal interneres på Købmandsskolen?

Mine hidtidige oplysninger [7](#)) om de ungarske enheder i Danmark viser, at følgende ungarske erstatnings- og uddannelsesenheder pr. 8. april 1945 befandt sig i her i landet::

- a. 90., 91., 92. og 93. Regiment (á tre bataljoner) samt 3. Bataljon/82. Regiment opholdt sig i Danmark.
- b. 3. Bataljon/82. Regiment [8](#)) samt 1. og 2. Bataljon/93. Regiment var garnisoneret på Sjælland, nær København, mens de øvrige enheder var garnisoneret i Jylland.

Det vil blive interessant at sammenligne disse oplysninger med den omtalte kildehenvisning til Livgardens Historiske Samlings oversigt over ungarske styrker i Danmark pr. 25. marts 1945.

Per Finsted

Noter

- 1) Bogen findes blandt andet på Byhistorisk Arkiv, Søllerød Kommune.
- 2) Manuskriptet findes på Byhistorisk Arkiv - Søllerød Kommune, under journalnummer 2002/85-1.
- 3) Fortegnelse over ungarske enheder i Danmark 25.3.1945, Livgardens Historiske Samling (1985).
- 4) Efterretningstjenesten og hærens illegale transporttjeneste 1940-45 af Helge Klint, København 1977.
- 5) Ikke udnyttede arkivalier i Landsarkivet for Sjælland. (Diverse papirer fra Civilforsvarsstyrelsen.)
- 6) Oplyst af Søllerød Museum.
- 7) *The Royal Hungarian Army, 1920 – 1945* af Leo W.G. Niehorster, Axis Europa Books, New York 1998,

ISBN 1-891227-19-X, side 155.
- 8) 1. Bataljon/82. Regiment var garnisoneret i Plauen, nær Dresden; det fremgår ikke hvor regimentets 2. Bataljon opholdt sig.

Den venstre udskæring.

Den højre udskæring.

Venstre side.

Højre side.